

موسسه حقوقی آوای عدالت سروش

رای شماره های ۶۰ الی ۶۲ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع ابطال ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ستاد اجرایی مبارزه با مواد مخدر و ابطال بخشنامه های شماره ۹

۱۳۹۴/۲/۱۹

شماره ۸۴۳-۷۳۲/۹۲ - ۱۰۶۹ -

رای شماره های ۶۰ الی ۶۲ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع ابطال ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ستاد اجرایی مبارزه با مواد مخدر و ابطال بخشنامه های شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹ و شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۸۸۱/۲/۱۶۳۴/۹۱ دادستان کل کشور

تاریخ دادنامه: ۱۳۹۴/۱/۳۱ شماره دادنامه: ۶۰ - ۶۱ - ۶۲

کلاس پرونده: ۷۳۲/۹۲، ۸۴۳، ۱۰۶۹

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: آقایان سروش محجوبی، شاهرخ خدیو تهمتنی، عباس هادی زاده

موضوع شکایت و خواسته: ابطال ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ستاد

اجرایی مبارزه با مواد مخدر و ابطال بخشنامه های شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۸۸۱/۲/۱۶۳۴/۹۱ و شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹ دادستان کل کشور

۱۳۹۱/۵/۲۱-۱۴۰/۹۱۱/۲/۴۷۱/۹۱ دادستان کل کشور

گردش کار: الف - آقای سروش محجوبی به موجب دادخواستی ابطال ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با

مواد مخدر مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ستاد اجرایی مبارزه با مواد مخدر و ابطال بخشنامه های شماره

۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۸۸۱/۲/۱۶۳۴/۹۱ و شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۹۱۱/۲/۴۷۱/۹۱ دادستان کل کشور را

«خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اعلام کرده است که:

«احتراما، در تنویر دلائل تقاضای حاضر به استحضار می رساند:

ماده ۳۲ قانون اصلاحی قانون مبارزه با مواد مخدر در مورد اعتراض به آرای صادر شده از شعب دادگاه انقلاب در موضوع

مواد مخدر، مقید به مهلت نمی باشد.

همچنین رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور اعلام داشته:

قوانین عادی نمی توانند نافی مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده و مصوبات آن مجمع تنها با قوانین صادر شده از

همان مجمع قابل تغییر یا ابطال می باشند. متن ماده ۳۲ فوق الذکر چنین اعلام داشته:

(احکام اعدامی که به موجب این قانون صادر می شوند پس از تأیید توسط رئیس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل

کشور قطعی و لازم الاجرا است. در سایر موارد چنانچه حکم به نظر رئیس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل کشور در

مظان آن باشد که برخلاف شرع یا قانون است و یا آن که قاضی صادر کننده حکم صالح نیست، رئیس دیوان عالی کشور یا

دادستان کل کشور حق تجدیدنظر و نقض حکم را دارند). ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی سابق قانون اصلاح قانون مبارزه با

مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲۲ مانند ماده فوق الذکر موکول به مهلت نبوده چنین اعلام داشته

بود:

(قاضی اجرای احکام دادگاه در صورتی که حکم صادر شده را خلاف موازین شرعی یا قانونی یا فاقد دلائل کافی تشخیص

دهد، یا اعتراض محکوم علیه یا وکیل مدافع وی و همچنین اعتراض شخص ثالث نسبت به مصادره یا ضبط مال را وارد

بداند، موظف است در هر مورد اعتراض خود را مستندا و مستدلا به قاضی صادرکننده رای اعلام و متذکر گردد. در غیر

این صورت چنانچه پاسخ دادگاه قانع کننده باشد حکم به مرحله اجرا در خواهد آمد، یا در مواردی که دادگاه شخصا پی به

اشتباه خود ببرد پرونده را در اجرای قسمت اخیر ماده ۳۲ قانون به دبیرخانه دادستانی کشور ارسال می دارد).

در صورتی که در اصلاحیه ماده ۲۶ آیین نامه مبارزه با مواد مخدر مصوب ستاد اجرایی مبارزه با مواد مخدر مورخ

۱۳۹۱/۲/۱۷ چنین اعلام گردیده:

(دادستان مجری حکم در صورتی که حکم صادر شده را خلاف شرع یا قانون تشخیص دهد یا دادگاه صادر کننده حکم را

صالح نداند و با اعتراض محکوم علیه یا وکیل مدافع وی در مهلت مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری و همچنین اعتراض

شخص ثالث یا وکیل مدافع وی نسبت به مصادره یا ضبط مال که ادعایش در دادگاه رد شده را وارد بداند...) (تیمبره: دادگاه صادرکننده حکم به اعتراض شخص ثالث نسبت به مصادره یا ضبط مال بر اساس مقررات قانون آیین

دادرسی مدنی رسیدگی و اقدام به صدور رای می نماید).

همچنین طی دستور العمل شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۸۸۱/۲/۱۶۳۴/۹۱ دادستانی کل کشور، مدت ها قبل از تصویب

ماده ۲۶ اصلاحی، خطاب به دادستان های عمومی و انقلاب سراسر کشور اعلام گردیده: (به منظور استفاده بهینه از وقت و

تسریع در کار ارباب رجوع، با عنایت به ماده ۳۲ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی آن...،

در مواردی که محکوم علیه یا وکیل وی به حکم صادر شده اعتراض می نماید...) (ثالثا: در مواردی که دادگاه... وسیله نقلیه حامل مواد یا اموالی را به نفع دولت ضبط نماید... لازم است... به عنوان

معتراض ثالث، در اجرای مواد ۴۱۷ تا ۴۲۵ قانون آیین دادرسی مدنی دادخواست مربوطه را به دادگاه صادر کننده حکم

تقديم تا وفق مقررات قانونی مورد رسیدگی و صدور حکم قرار گیرد) مشاهده می گردد:

مواد ۴۱۷ تا ۴۲۵ قانون آیین دادرسی مدنی موکول به مهلت بوده و در صورت عدم رعایت مهلت های قید شده در مواد

مذکور، حق معتراض ثالث تقویت خواهد شد.

همچنین دستور العمل شماره ۱۳۹۱/۵/۲۱-۱۴۰/۹۱۱/۲/۴۷۱/۹۱ دادستانی کل کشور اعلام کرده: (پیرو دستور العمل

شماره ۱۳۸۸/۱۰/۱۹-۱۴۰/۸۸۱/۲/۱۶۳۴/۹۱ با عنایت به اصلاح ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون

مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ستاد مبارزه با مواد مخدر چنانچه محکوم علیه یا وکیل مدافع وی و یا معتراض

ثالث نسبت به رد دعوا اعتراض شخص ثالث در مهلت مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری به حکم صادر شده اعتراض

نمایند، می باید طبق اصلاحیه اخیر اقدام شود.)

لذا هر دو دستور العمل صادر شده توسط دادستانی کل کشور، با عنایت به ماده ۳۲ قانون و فقد محدودیت مهلت اعمال در

آن، برخلاف مر قانون و یا خروج از محدوده مقرر در ماده مذکور صادر و تصویب و لذا همچون ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه

مستحق ابطال می باشند. ضمنا در راستای رعایت اصول انسانی و شغلی معروض می دارد:

اصول قانون اساسی و اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق های حقوق مدنی و اجتماعی و سیاسی مجمع عمومی سازمان ملل

متحد، که ایران در سال ۱۳۵۴، بدون اعلام حق تحفظ به صورت کامل به آنها پیوسته و جزو قوانین داخلی محسوب می

شوند و نیز قوانین آیین دادرسی مدنی به طور کامل و قانون آیین دادرسی کیفری گرچه با تخصیص اکثر، اما به هر حال

کلیه آرا را قابل تجدیدنظر اعلام و بدین جهت محکوم علیه حق درخواست رسیدگی تجدیدنظر در موارد امکان اشتباه یا

عدم دقت در صدور رای و ... را دارا می باشند مگر در مورد محکومیت های جرایم مواد مخدر، حال با این وضعیت، علی

رغم آن که در متن قانون مصوب مجمع تشخیص مصلحت و آیین نامه قبلی آن، از آن جا که قانونگذار به علت اطلاع از

ماهیت تفتیشی رسیدگی به جرایم مواد مخدر، که باعث می شود در اکثر اوقات محکوم علیهما تا مدت ها امکان دسترسی

به پرونده یا استفاده از خدمات وکلای دادگستری را نداشته باشند، از تعیین محدوده زمانی در متن ماده فوق خودداری

کرده است.

قانون ذکر شده است ستادی به ریاست رئیس جمهور تشکیل و کلیه عملیات اجرایی و قضایی و برنامه های پیشگیری و آموزش عمومی و تبلیغ علیه مواد مخدر در این ستاد متمرکز خواهد بود.

۲- قانونگذار به منظور اجرایی نمودن قانون مبارزه با مواد مخدر و تمرکز کلیه عملیات اجرایی و قضایی در ستاد مبارزه با مواد مخدر بر اساس ماده ۳۴ قانون مبارزه با مواد مخدر، اختیار وضع مقررات و آیین نامه های اجرایی قانون و سایر تصمیمات را بر عهده ستاد قرار داده است.

۳- به استناد ماده ۳۲ قانون مبارزه با مواد مخدر کلیه احکام قضایی صادر شده ناشی از اجرای این قانون به جز اعدام «که می بایستی به تأیید دو مقام دادستان کل کشور و ریاست دیوان عالی کشور برسد» قطعی و لازم الاجرا است. علی رغم قطعیت احکام مصادره اموال اعم از منقول و غیرمنقول به منظور حفظ حقوق اشخاص (معترضین ثالث) با توجه به موانع و مشکلات به وجود آمده در این خصوص، ستاد مبارزه با مواد مخدر در اجرای ماده ۳۲ قانون بنا بر پیشنهاد دادستان کل کشور، ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام را در اجرای مواد ۳۳ و ۳۴ قانون مذکور که در جلسات ۶۰ الی ۶۲ ستاد مبارزه با مواد مخدر به تاریخ ۱۳۷۷/۸/۱۷ به تصویب رسیده بود ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون در جلسه ۱۲۷ ستاد به تاریخ ۱۳۹۱/۲/۱۷ تصویب و از سوی دادستان کل کشور جهت اجرا به مراجع قضایی ابلاغ می گردد.

۴- همان گونه که مستحضرید دستورالعمل شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۱۴۰/۸۸۱/۱۰/۱۹-۱۳۸۸/۱۰/۱۹ دادستان کل کشور در اجرای ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون مذکور به منظور حفظ حقوق اشخاص (اعتراض شخص ثالث) به استناد مواد ۴۱۷ الی ۴۲۵ قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب اصلاح و به مراجع قضایی ابلاغ شده است. همان گونه که مستحضرید دستورالعمل شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۱۴۰/۸۸۱/۱۰/۱۹-۱۳۸۸/۱۰/۱۹ دادستان کل کشور و اصلاحیه ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون خلاف قانون اساسی یا قانون عادی قوانین جاری کشور نمی باشد بلکه در راستای قوانین و مقررات جاری کشور مواد ۴۱۷ الی ۴۲۵ قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب تدوین شده است. مع الوصف با عنایت به مراتب از آن مرجع درخواست رد شکایت شکای مورد استدعاست.»

در ارتباط با بخشنامه های دادستان کل کشور، معاون قضایی دادستان کل کشور به موجب لایحه شماره ۱۳۹۲/۱۱/۷-۱۴۰/۹۲۳/۲/۵۹۶/۵۲ توضیح داده است که:

«بازگشت به نامه شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۱۴۰/۸۸۱/۱۰/۱۹-۱۳۹۲/۹/۳ به استحضار می رساند:

اولاً: با عنایت به این که مرجع تصویب کننده ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر دادستانی کل کشور نمی باشد شکایت و دعوا مربوط متوجه دادستانی کل نبوده بایست مرجع تصویب آیین نامه مشتکی عنه، طرف شکایت قرار می گرفت تا از آن دفاع کند که به دلیل عدم رعایت شرایط شکلی وعدم توجه شکایت به دادستانی کل کشور درخواست رد شکایت دارد.

ثانیاً: ابلاغ دستورالعمل شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۱۴۰/۸۸۱/۱۰/۲۹-۱۳۸۸/۱۰/۲۹ این مرجع به دادستان های عمومی و انقلاب به جهت استفاده بهینه از وقت و تسریع در کار ارباب رجوع و وکلا بوده مبتنی بر قانون و تأکید بر آن است.

ثالثاً: نامه شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۴۷۱/۹۱-۱۴۰/۹۱۱/۲/۵۱-۱۳۹۲/۵/۲۱ این مرجع، ابلاغ اصلاحیه ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ستاد مبارزه با مواد مخدر به دادستان های عمومی و انقلاب و نظامی سراسر کشور بوده است و البته مبنای حقوقی آن این است که به دلیل سکوت ماده ۳۲ قانون در مورد مهلت اعتراض باید به عمومات جزا مراجعه نمود و از طرفی دادستان کل کشور به عنوان مرجع تجدیدنظر و نقض آرا از این جهت که ذی حق و متولی برای اعمال و اجرای آن می باشد شرایط و نحوه ورود فرد به اعتراض را تعیین کرده است.

رابعاً: با مذاقه در قانون ملاحظه می فرمایید بخشنامه های صادر شده که مبتنی بر مسائل قضایی است نه تنها برخلاف قانون نمی باشد بلکه با تأکید بر قانون، اجرای آن را توصیه کرده است.

مضافاً به آنچه گفته شد توجه این مهم را ضروری می داند که قانون آیین دادرسی کیفری جدید در شرف تصویب نهایی بوده و طی یک یا دو ماه آتی ابلاغ می شود و به موجب آن نسخ ماده ۳۲ قانون مبارزه با مواد مخدر پیش بینی شده که بدین ترتیب اساس شکایت و مباحث مربوط به آن سالبه به انتفا موضوع خواهد بود.»

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ یاد شده با حضور رؤسا، مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد. پس از بحث و بررسی، با اکثریت آرا به شرح آینده به صدور رای مبادرت می کند.

رای هیأت عمومی

مطابق ماده ۳۲ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب سال ۱۳۷۶ مقرر شده است: «احکام اعدامی که به موجب این قانون صادر می شود پس از تأیید رئیس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل کشور قطعی و لازم الاجرا است. در سایر موارد چنانچه حکم به نظر رئیس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل کشور در مظان آن باشد که برخلاف شرع یا قانون است یا این که قاضی صادرکننده حکم صالح نیست، رئیس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل کشور حق تجدیدنظر و نقض حکم را دارند. لیکن وجود این حق مانع قطعیت و لازم الاجرا بودن حکم نیست.» نظر به اینکه در این قانون حق تجدیدنظرخواهی برای محکوم علیه و وکیل وی پیش بینی نشده و با عدم پیش بینی این حق، به طریق اولی بررسی اعتراض در مهلت مقرر در مقررات آیین دادرسی کیفری معنی و مفهوم پیدا نمی کند، بنابراین ماده ۲۶ اصلاحی آیین نامه اجرایی اصلاحیه قانون مبارزه با مواد مخدر و دستورالعمل های شماره ۱۶۳۴/۹۱/۲/۱۴۰/۸۸۱/۱۰/۱۹-۱۳۸۸/۱۰/۱۹ و ۱۶۳۴/۹۱/۲/۴۷۱/۹۱-۱۴۰/۹۱۱/۲/۵۱-۱۳۹۱/۵/۲۱ دادستان کل کشور از حیث تعیین حق تجدیدنظر برای محکوم علیه و یا وکیل وی آن هم در فرجه مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری مغایر حکم پیش گفته مقنن است و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری ابطال می شوند.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری - محمدجعفر منتظری /

منبع : سایت مجلس شورای اسلامی